

ROMÁN MLUVITI PRAVDU

ROZHOVOR S JIŘÍM HAVELKOU

TÉMA KONEC
SMRT A ZOMBIE

SLÁVA UKRAJINĚ!

Snímek z inscenace Vykouření. FOTO: David Konečný

NĚJAKÉ TO DIVADLO

Tohle číslo je zajímavé z mnoha důvodů. Je poslední, to je ten první důvod. A je v něm nejvíc textů od Melichara v jednom čísle za celé čtyři sezony, co sem tento člověk jezdí. To je ten druhý důvod. Celkem jsou to texty čtyři, jako onen počet sezon. Ale vůbec poprvé páchá ten písálek úvodník. A vůbec poprvé byla tato osoba na legendárním Školním výletě, a to právě tento ročník. A vůbec poprvé nenavštívil galerii, což ho mrzí, ale letos ho údajně festival přitahoval jak Sauronovo oko, takže odvrátit se od něj vyžadovalo sil, kterých se mu nedostalo. Ubožák. Nicméně to máme čtyři texty vedle sebe a třikrát poprvé, to vše v jednom ročníku REGIONŮ. Když k tomu připočtu nějaké to divadlo, koupačku ve Flošně, jedno pískoviště v Jiráskových sadech, fantastický koncert Už jsme doma před Drakem a nezdolného řezbáře Matěje, jehož intervence do plenéru před Drakem už léta ulevují rodičům od všeho, co souvisí s jejich potomstvem, byl to zase jednou ročník, na nějž nebude lze zapomenout. Tohle Hradec umí skvěle – nedat zapomenout. Tak zase za rok.

Dominik Melichar

KONEC RITUÁLU!

TIP NA DNEŠNÍ DEN

PUTIN LYŽUJE DIVADLA LÍŠEŇ

V říjnu 2010, když jsem loutkovou inscenací brněnského Divadla Líšeň *Putin lyžuje* viděl poprvé na festivalu ...příští vlna/next wave..., bych odpřisáhl, že už nepotřebuju vidět nic dalšího. Bylo to jako zjevení – na nakloněné desce defiluje loutka tehdy spíše ještě vysmívaného mocipána, který se nechává zvětčovat, jak bez sedla a polonahý rajtuje na medvědovi, a ujišťuje svět o tom, že Rusko je demokratický stát, zatímco jeho vazalové likvidují jeho odpůrce, například novinářku Annu Politkovskou, jejíž deník je pilířem inscenace. O Putinovi tehdy nebylo moc slyšet, protože „asi lyžoval“. Loutkářská legenda poukazující na podivnosti provázející první roky vlády současného teroristy č. 1 vydržela na repertoáru neuvěřitelných dvanáct let, přesto Putin slezl z lyží a zase rozkázal zabíjet. V reakci na ruskou agresi vůči Ukrajině tvůrci změnili dvanáct let starý závěr a doplnili podtitul „hra o zrození vraha“. Navzdory tomu, jak dobrá je to inscenace, se nemůžu zbavit přání, aby si ten člověk lyže zase nasadil a už z nich neslezl. Tedy dnes v 19.30 v plenéru u řeky.

Dominik Melichar

ANKETA RITUÁL

Rituál Dominika Melichara, redaktora a korektora Hadriána:

„Na festival od začátku jezdím s celou svou rodinou. Můj rituál je tedy prostý – začíná v Žižkách na zmrzlině a povinnou koupačkou v kašně, pokračuje maratonek dětských představení v šapitó u Draka a končí na kolotoči řezbáře Matěje. Večer však rituál vyháňá jiný rituál, ten dospělácký. Pozoruhodné je, že kopíruje dětskou trasu, jen v opačném směru. Večerní život v Žižkách si nenechám ujít nikdy.“

Rituál festivalové návštěvnice Karly:

„Já mám každý den spoustu rituálů... Pracuju na Kavčím plácku, tam vždy něco hraje a vždy se ráda podívám co. Obecně jen tak nasávám atmosféru. Zkrátka co potkám, co ke mně dolehne, to ráda vidím.“

Rituál festivalových návštěvníků Marušky a Petra:

„Odměna k ukončení semestru. Vždycky chodíme na takovej ten trapnej výlet na terasách, pak páteční a sobotní party, objevování kapel, klasický koncert The Valentines (kdy většinou prší, to je taky nějaký rituál ne?) a ještě tancování v dešti ve fontáně, to se loni nějak nepovedlo, tak třeba ještě dnes!“

Hadrián

Šéfredaktorka: Lenka Dombrovská
Korektury: Dominik Melichar
Redakce: Veronika Boušová, Dominik Melichar, Jan Motal, Veronika Švecová
Kontakt: lena.ds@seznam.cz

Grafický design: Přemysl Zajíček
Sazba: Čarokrásno kolektiv – Kristýna Marková, Nikola Iljučoková, Barbora Tomová

Dětská stránka: Čarokrásno kolektiv, Lenka Dombrovská a Jana Nechvátalová

Produkce: Barbora Kalinová
Tisk: Martin Sedláček

Pořadatelé festivalu
Klicperovo divadlo o.p.s.
Divadlo DRAK a Mezinárodní institut figurálního divadla o.p.s.
kontrapunkt, z. ú.

Generální partneři
Statutární město Hradec Králové
Calendarium Regina

Hlavní partneři
Ministerstvo kultury České republiky
Královéhradecký kraj
Státní fond kultury ČR

MILOSLAV TOPINKA *1945 / PROMĚNA /

Proměna člověka, i proměna těla.
Probouzení. Proměna vnímání.

Je to jen okamžik. Člověk se dotkne těch nejzazších hranic. Horizontu. Má novou kůži, nové tělo.

Tělo / hvězda. Průsvitné obrysy.
Tvar závisí na přitažlivosti, na tlaku na tělo /při vyšším tlaku by bylo užší, uzavřené v mušli, do spirály/.

Podivné napětí, svírání prostoru.
Průchod tunelem / smrtí.
Pád modrým a narůžovělým nebem.
Náhle vše utichá. Jen vřetena, nebo spíš víry světa.

NECHCEME NIKOHO KARIKOVAT

Inscenace *Vykouření* se věnuje situaci, kdy se divadelní dění dostalo do povědomí široké veřejnosti kvůli kontroverzi kolem inscenace *Naše násilí a vaše násilí* režiséra Frljiče, jež hostovala na festivalu *Divadelní svět Brno 2018*. **Podrobnosti o inscenaci z Divadla Husa na provázku, která bude uvedena dnes v 19.00 v Klicperově divadle, prozradil režisér Jiří Havelka.**

Čím vás tento skandál zaujal natolik, že jste se rozhodl jít v Brně resuscitovat?

Rozhodnutí věnovat se této kauze vychází z hovorů, které jsme vedli s dramaturgem Martinem Sládečkem. Zásadní byly dva momenty. Na srpnovém soustředění s divadlem jsem zjistil, že někteří lidé, běžní diváci Provázku, si stále herce s tou Frljičovou inscenací ztotožňují a velmi často jsou herci konfrontováni s otázkou, zda v té „prasárně“ hrál či hrála. Což je samo o sobě silně iracionální. A druhý impuls vycházel ze soudních rozhodnutí, které reagovaly na vznesené obžaloby. Ten legislativní jazyk, co se musel poprat s divadelní sémiotikou, křesťanskou morálkou i ochrannou veřejného blaha, mě naprosto uchvátil.

Ani vy, ani nikdo z vašich herců nebo dalších inscenátorů ale ten inkriminovaný večer na onom představení nebyl.

Od začátku bylo zřejmé, že právě ta zprostředkovanost zážitku bude jedním z témat. Spoléhání se na interpretaci něčeho jiného, vycházení z mediálního obrazu při tvorbě vlastního názoru, omezená znalost kontextu, respektive vůbec omezená možnost poznání. Přímá zkušenost nás zajímala od lidí, kteří zde vystupovali za divadlo, za Husu na provázku jako subjekt, který pronajal prostory, a pak se nečekaně dostali do „víru dění“, museli komunikovat s diváky z uskupení Slušní lidé, kteří představení přerušili, museli být v dialogu s pořádkovými silami atd. Jejich osobní svědectví jsme si vyslechli, šlo koneckonců o očistu konkrétního prostoru, tedy jeviště a hlediště Husy na provázku.

V inscenaci dostanou hlas obě strany konfliktu. Není to trochu ve stylu „pět minut Židé, pět minut Hitler“? Zaslouží si takto skupiny jako Slušní lidé nebo Dominik Duka a jim podobní, aby jim byl zvětšován dosah a jejich názorům přikládána váha?

Moc nevím, které dvě strany konfliktu myslíte. Zlého Duku a hodně divadelníky? Nebo neonacisty Slušné lidi a liberální umělce? My jsme žádné dvě strany nenašli ani neidentifikovali. *Vykouření* vzniklo výsostně kolektivně a vše se rodilo v poměrně náročných debatách. Jediné, na čem byla od začátku shoda, byl fakt, že nechceme nikoho karikovat ani parodovat, nechceme vytvářet nic „sebepevňujícího“. Já tam vidím minimálně dvanáct stran, dvanáct apoštolských identit, z nichž každá hlásá svoje „evangelium“. A každá má v sobě něco, s čím souhlasím, něco, co vyjadřuje moje hodnoty, ale co se ve chvíli, kdy je uplatňováno dogmaticky, proměňuje ve fašizující rétoriku.

V inscenaci sami schválně vytváříte odkazy na provokativní situace nebo kontexty. Je v pořádku na jevišti zobrazovat cokoli? I když to někoho uráží, zesměšňuje nebo třeba replikuje škodlivé stereotypy?

Nemyslím si, že je v pořádku na jevišti zobrazovat cokoli. Myslím si, že jakákoli reprezentace, i umělecká, má vliv na společenskou realitu, kterou sdílíme, a umělec za to nese zodpovědnost. Ve *Vykouření* není nic zobrazeno samoučelně. Všechny „provokativní situace nebo kontexty“ jsou scénickým zobrazením toho, co lidé vyjadřující se ke kauze vyslali do veřejného prostoru. Všechno jsou to jevištní reprezentace argumentů, které používali v bitvě o „společenskou normu“. A my ohledáváme její hranice. Sami jsme se při zkoušení dostávali do hodně nekomfortních pozic, hledali jsme momenty, kdy je co pro koho, a hlavně proč, moc nebo málo nebo trapné nebo směšné nebo urážlivé nebo zraňující nebo nevhodné. Mě třeba na první dobrou sousloví „společenská norma“ dost vytočilo. Tak se zastavím a zkoumám to. Co to říká o mně. Co to říká o mých hodnotách. Jsou to moje hodnoty? Nebo jsou převzaté? Odkud? Vymežuju se tím? Proti komu? Čemu? A proč? Co tím sděluju ostatním?

Co sám sobě? Jakou pozici u stolu ve *Vykouření* bych asi zaujal? Moje identita je tvořena tím, jak se vztahuju ke všemu kolem sebe a vice versa. Kontext není výmluva, je to klíč. Václav Havel si během svého prvního věznění zapsal do deníku větu, kterou pak ještě upřesněnou vložil do úst jedné z postav *Pokoušení*. „Pravda není jen to, co je tak či onak prokázáno, ale i to, čemu prokázaná věc slouží nebo k čemu může být zneužita, kdo a proč se jí ohání, v jakých souvislostech se ocitá.“ To by hodně lidí dnes označilo za relativizaci, případně alibismus. Pro mě to je podstata. Mám intenzivní pocit, že zpochybňování vlastní perspektivy se často zaměňuje za relativismus a přiznání si omezených možností lidského poznání za alibismus. Jenže to pak vede k jedinému – k odmítání a popírání složitosti světa v každém jeho ohledu.

Řekl byste o sobě, že děláte politické divadlo?

Politické ve smyslu politicky angažované určitě ne. Ale neustále omílané banální tvrzení, že každé divadlo je politické, má pořád svoji platnost. Možná dnes větší než jindy. Současnost je extrémně politická, myšlenka se rychle mění v názor, názor v dogma, dogma v ideologii. Teď byly všude rozhovory s Eduardem Louisem, kde říká, že z vlastního života zpracovává jen to, co je politické, že je spousta intimních momentů, které do žádné knížky nedal a nikdy nedá, protože v sobě nemá politikum. Politické nevnímám jako synonymum společenského, ale spíš jako „transformační“, jako „schopné iniciovat změnu“. Nechci říct celospolečenskou změnu. Takovou ambici nemám. Celospolečnost je tvořena jednotlivci. A v tomto smyslu asi politické divadlo dělám. Věřím v zahájení dialogu s jedním konkrétním divákem a v následnou změnu, kterou to přinese.

Nejen ve *Vykouření* zkoumáte možnosti sdělení a sdělnosti divadelního znaku. V čem pro vás osobně tkví síla divadla?

V tom, co jsem teď řekl. V možnostech lidského dialogu. Neexistuje jiné médium, které může zpřítomnit jakýkoli aspekt reality, a přitom se nemůže schovat za čistě sémiotickou strukturu ani digitální distanci. Vždycky je znakové a zároveň fenomenální.

Ptala se Veronika Švecová

JAK SOUVISÍ ROZKOŠ SE ZOMBÍKY?

Ochotnický divadelní soubor Rozkoš byl založen roku 1995 jako forma terapie pro klientky a klienty neziskové organizace Rozkoš bez rizika (R-R), jež se snaží zlepšovat postavení žen a mužů nabízejících placené sexuální a erotické služby a nabízí jim sociální i zdravotní poradenství. Role v inscenacích, které nejsou obsazeny hlavními klienty organizace, sexuálními pracovníky, ztvárňují příznivci, zaměstnanci a osoby marginalizovaných skupin, jako například lidé bez domova, HIV pozitivní a další. Principálka divadelního souboru a zároveň zakladatelka organizace R-R Hana Malinová vysvětluje: „Cílem aktivit je dostat nahoru na pódium ty, co se cítí být dole, na dně nebo skoro na dně.“

Hana Malinová je zároveň autorkou textů, scény a kostýmů i režisérkou inscenací Rozkoše. Impulsem k napsání hry *Zombie aneb Válka je za plotem* jí byla výzva ukrajinských dramatiků v časopise Svět a divadlo, která apelovala, aby byli diváci informováni o všech podobách a důsledcích války. „Osobně jsem si pro sepsání nové hry vybrala text Jeleny As-tasjevovy Slovník emocí v době války,“ uvádí Malinová. Hudbu pro toto divadelní dílo složil Vladimír Pecka.

„My už moc nevíme, co válka je. Zapomněli to i Ukrajinci, a najednou se jim to stalo. My, co na válku hledíme s odstupem, ji máme za dlouhou, nekončící, už trochu unavující. Na rozdíl od lidí, kteří v ní žijí, ne-

mají kam utéct, mají úplně jiné dennodenní starosti a neustále jsou v ohrožení života. Chtěla jsem ukázat, jak je to pro Ukrajince strašné. Je to drsná inscenace, protože život ve válce je drsný. Dochází k degradaci individua, porušuje se spravedlnost, lidé jsou v ohrožení. Válka se obrací především proti civilnímu obyvatelstvu,“ prozrazuje více o inscenaci Malinová.

Představení *Zombie aneb Válka je za plotem* můžete vidět v rámci festivalu REGIONY dnes ve 20.30 v Městské hudební síni. Vstupné je dobrovolné.

Lenka Dombrovská

ČESKÝ FORREST GUMP

O ROMÁNU JOSEFA FORMÁNKA MLUVITI PRAVDU

Muži jí pomohli vystoupit. Začala cítit stahy a vyšla z ní placenta. Krvácela, bylo těsně nad ránem a ptáci poděšeně křičeli. Vzala miminko do náručí a šla ulicemi nazdařbůh, až přišla k jednomu kostelu.

Dlouho se nerozhodovala, bylo to dílem okamžiku, kdy na schody před kostelem opatrně položila dítě zabalené ve vestě, na kterou ho porodila. Z kapsy vytáhla tramvajový lístek, na jeho rub tužkou napsala BERNARD MARES, NAROZEN 29. 9. 1924. DĚKUJI a přiložila ho na hrud' chlapce pod tou hrubou obnošenou vestou, ve které byl zabalen jako v zavinovačce.

Někteří kritici přirovnávají román Josefa Formánka *Mluvití pravdu* s podtitulem *Brutální román o lásce k životu* k legendárnímu dílu Winstona Grooma *Forrest Gump* z roku 1986. Dokonce se lze dočíst, že Formánkův

Bernard Mares je přímo střeoevropským Forrestem Gumpem. Ať už se nám to líbí nebo ne, pravdou je (a o pravdu se v následujících řádcích budeme opírat, jak to jen půjde), že za příběhem Bernarda Marese stojí skutečný příběh Waldemara Solara (1924–2011), který byl za druhé světové války členem SS, podařilo se mu však odsud uniknout, na čas se stal tlumočnickem Rudé armády, vstoupil do komunistické strany a stal se krajským tajemníkem KSČ. Na konci čtyřicátých let se ale jeho působení v SS provalilo, pročež se pokusil o emigraci do Rakouska. Na cestě byl ale zatčen a uvězněn ve Valdicích. Odsud se pokusil uprchnout tolikrát, že zde nakonec strávil 20 let, než ho na žádost Červeného kříže coby posledního válečného zajatce na území ČSSR propustili do Německa.

Formánek do tohoto příběhu zakomponoval ještě řadu dalších rovin, protože

jak se říká, víc rovin, víc Adidas. A tak je tu ještě láska k Sophii Rubenstein, již Bernard pomůže v útěku z Mauthausenu, kde už coby voják v řadách SS slouží. Nemůže Sophii pustit z hlavy, po válce se ji vydává hledat, jenže se z něj stane tlumočnický maršál Malinovského ve Vídni. V této době potká Sophii dvakrát, poprvé, když na ni bez přestání chodí čekat do parku a už nevěří, že se setkají, podruhé náhodně, když jde s dvěma vojáky po ulici. Ti pak před jeho zraky Sophii postupně oba znásilní. Když už je ve vězení a dostane prezidentem Novotným amnestii, stráví se Sophii krásný rok, pak se ale zase stěhuje do vězení. Znovu se pokusí o útěk, ale tentokrát ho sama Sophie udá, protože už má dítě a rodinu a bojí se, že by kvůli němu mohla o všechno přijít. To mu v závěru románu sama přízná, když Formánkův spisovatel splní svou část dohody a za Bernardovo vyprávění Sophii dohledá a zprostředkuje jejich setkání.

A pak je tu ještě rovina autora, který do příběhu vstupuje se svým vlastním příběhem marného opilce a zkrachovalého spisovatele. Perspektiva Maresova příběhu tak působí na ten spisovatelův terapeuticky. Závěr knihy může připomenout *Winterbergovu poslední cestu* Jaroslava Rudiše. Stejně jako v tomto oceňovaném románu Formánkův autobiografický hrdina putuje se starým Maresem po místech jeho života, říká mu „vzteklý stařec“ a nechává si vyprávět další příhody, které se v první části neobjevily.

Inszenaci podle Formánkova románu režíroval v ústeckém Činoherním studiu Filip Nuckolls a můžete ji na REGIONECH zhlédnout dnes od 16.00 ve Studiu Beseda.

Dominik Melichar

ZOMBIE

FILOZOFICKÉ ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR

Evropská kultura je založena na předpokladu, že věci buď jsou, nebo nejsou. Třetí cesta není – tak praví klasická logická zásada, známá již od Aristotela. Když jsem na tomto místě před pár dny psal o zrodu a smrti, tvrdil jsem, že univerzální lidskou zkušeností je vznik a zánik. Vše má svoje hranice, svůj konec, bod, za který nelze jít. K závěru festivalu se vtírá otázka – je tomu skutečně tak? Není to jako ve známém paradoxu lháře, který říká: „toto tvrzení je nepravdivé“? Pokud popřeme tradiční zásadu „vyloučného třetího“, nerozpadne se náš svět jistot v chaos?

V roce 1976 vystoupil na latinskoamerické konferenci o matematické logice peruánský filozof a novinář Francisco Miró Quesada Cantuarias (1918–2019) s pozoruhodným příspěvkem. Navrhl zachránit rozum tím, že začneme rozvíjet *parakonzistentní logiku*. Ta umožňuje pojímat současnou existenci protikladů, aniž by to přitom znamenalo, že je možné jakékoliv řešení. Například věty „venku prší“ i „venku neprší“ mohou být obě pravdivé, dokud nepohlédneme z okna – podobně

jako pověstná Schrödingerova kočka zavřená s radioaktivní látkou a jedem je zároveň živá i mrtvá jen do té doby, dokud neotevřeme krabici a nepodíváme se do ní. Z tohoto hlediska můžeme být mezi smrtí a životem, zánikem a zrozením do té doby, dokud nenajdeme nějaký způsob, jak náš stav ověřit. Lidová moudrost pro to má skvělý test: „Štípní mě, jestli nesním.“

Žijeme ve vysoce komplexním světě a s klasickou logikou nevystačíme. Naše každodenní rozhodování musí operovat s tolika proměnnými a omezenými informacemi, že je nemožné říci, kdy jsme skutečně zvolili dobře a kdy špatně. Není možné se štípnout, otevřít krabici nebo kouknout z okna, jestli prší. A přece na nás naše okolí naléhá, abychom byli *zodpovědní* – a odpovídali jasně ano, či ne. Nebylo by lepší přiznat, že v každém z nás je kus zombie, bytosti mezi životem a smrtí?

Zombies jsou typickou hororovou postavou člověka moderního věku, který se považuje za rozumnou a čistě logickou bytost. Co více nás může vystrašit, než že někdo uniká zásadě, že věci buď jsou,

nebo ne? Ještě v povídce *Herbert West: Reanimátor* klasika hororu a fantasy Howarda Phillipse Lovecrafta (1890–1937) byli zombíci výtvozem šíleného vědce a zpřítomňovali obavy z rozumu vychýleného z vlastních principů. Ale v roce 1968 natočil George A. Romero (1940–2017) první zombie film *Noc oživlých mrtvol*, který se více zaměřil na strach z nemrtvých. Vystrašení lidé se v něm obrátili proti sobě samým, neschopni fungovat v situaci radikální nejistoty.

To je stále aktuální varování před nároky, které máme na vlastní rozum. Zombíci jsou symbolem ohrožení našeho přehledného světa parakonzistentní logikou. Ta připomíná, že život nelze jednoduše rozdělit na dobré a zlé, útoky a rány, úspěchy a selhání. Dokud sami sobě nepřiznáme, že v každém z nás je kousek zombie, že i my svými činy a rozhodnutími vytváříme situace mimo dobro a zlo, budeme odsouzeni opakovat chybu postav Rome-
rova filmu. Nikdy nepřijmeme odlišnosti a nespojíme se, abychom naše kolektivní strachy překonali.

Jan Motal

NEMŮŽEME SI DOVOLIT MLČET!

Krátký rozhovor s režisérem Kostantynem Žyrovem o autorské inscenaci *Nezlovní*, která českým divákům nechává nahlédnout do ukrajinské duše a zároveň se vyjadřuje k současné situaci obyvatel Ukrajiny. V rámci festivalu REGIONY bude dnes ve 21.00 v šapitó před Drakem uvedena derniéra.

Můžete prozradit více o inscenaci *Nezlovní*? Jak a proč vznikla?

Tato inscenace vznikla, jelikož jsme Ukrajinci a nemůžeme si dovolit mlčet o tom, co se nyní děje v naší zemi. Z hlediska zákonů jsem možná autorem inscenace, ale ve skutečnosti bychom měli za autory považovat současné okolnosti. Do inscenace jsme začlenili folklorní písničky, mystické obřady, úryvky našich textů plné sebeironie i „živé texty“ – skutečné zprávy z chatů, odposlechnuté telefonní hovory mezi vojáky, příběhy z deníků a interview. Myslím si, že diváci dostanou příležitost vidět, co prožívá náš národ, ale také se pobavit a zamilovat se do naší kultury.

Je její téma a zpracování určeno spíše českým, nebo ukrajinským divákům? Přemýšlel jste o tom při tvorbě inscenace?

Samozřejmě jsem o tom přemýšlel. A konečně mohu říct, že tento projekt je určen především českým divákům. Ukrajinci už viděli dost... Často opakují,

že Česko je malá země, která má velké srdce. Jsme moc vděční za pomoc a podporu, kterou nám Česko poskytlo, a proto chceme divákům ukázat naši identitu, to, co se skrývá v našich srdcích a za co statečně bojuje náš národ.

Kdo tvořil tvůrčí tým a kdo v inscenaci hraje?

Asi dva týdny po útoku na Ukrajinu vytvořili studenti Divadelní akademie múzických umění v Praze akci *Modlitba pro Ukrajinu*. Cílem bylo finančně podpořit lidi z Ukrajiny, kterým Rusko zničilo život. Zapojil jsem se s vokální improvizací, která připomínala folklorní exkurzi po ukrajinských lidových písničkách, a zjistil jsem,

že diváky opravdu upoutala a že by se formát dal rozšířit. Díky programu Městských divadel pražských, který podporuje tvorbu ukrajinských divadelníků, jsem pak mohl inscenaci realizovat. A tímto jim ještě jednou děkuji.

Máme poměrně velký tým, ve kterém je kromě mě také dramaturg, hudební skladatel, scénograf, choreografové a profesionální herci z Ukrajiny i Česka. A pomáhala nám spousta dalších lidí, většina z nich to nedělala pro peníze, ale protože si velice dobře pamatují, co se stalo 24. února 2022.

Ptala se Lenka Dombrovská

TĚŽKOSTI BYTÍ A ŽITÍ

A je to tady, poslední den REGIONŮ, poslední číslo Hadriána! Je čas na malou rekapitulaci, nebo spíš subjektivní a emotivní vyznání třem inscenacím, které třem členům redakce udělaly radost nebo je dojaly, či dokonce až na věky jim utkvěly v paměti.

TRANSFIGURATION

Předposlední den festivalu jsem opravdu viděla něco (téměř) nevidaného, tedy mohu prohlásit, že neodjždím z Hradce nasátá pouze festivalovou atmosférou, ale také naplněná divadlem (i když důsledněji pojmenováno – výtvarnou a tělesnou performancí). Francouzský sochař, malíř a performer Olivier de Sagazan divákům doslova prezentuje bahno a přetvářku života, dokáže je vystrašit, uvést do deprese i rozesmát nějakou tou prasárničkou. Nic nepůsobí úlisně a podbízivě, respektive vše je řádně dekadentně zapatlané, brutální a expresivní, takže důsledně hnusné.

Transfiguration (neboli Proměna) je rituál, který lze interpretovat jako cestu životem, ale i všelijak jinak, což je jen dobře. Pro mě to ale bylo uplácání člověka z bahýnka, vyzkoušení několika životních masek, proměn, situací až do sežehnutí a obrácení v popel...

Ale konkrétněji – performer se v sedě a za mumlání několika slov (nejvýrazněji z něj vystupuje „face“), až meditačního pozpěvování a kolíbání začíná patlat hlinou, což myslím doslova, jelikož Olivier de Sagazan celých pětadvaceti minut ze sebe nánosy hlíny vytváří živou sochu, kterou dobarvuje bílým pudrem, černou a červenou barvou, slámou a větvíčkami. Poté zkouší na své hlavě vymodelovat další a další, většinou děsivé obličej – lidské i zvířecí či mutantní. Svlékne se, namatlá si rozkrok, vymodeluje prsa, obří penis, porodí nějaké to vejce, zapálí si koudel na hlavě, roz-zvučí plechy, které jsou zavěšeny za jeho zády, a jakoby mimoděk na nich vytvoří svým modelovacími materiálem poloabstraktní obraz konce.

Jsou to zběsilé proměny lidského těla na další a další těla a zároveň umělecké artefakty. Život umělcův v kostce.

Lenka Dombrovská

KATYNKA Z HEILBRONNU

Zařadit do programu maďarskou inscenaci postavenou na textu a hereckém výrazu považuji za odvážný čin. Pravděpodobnost, že alespoň část publika porozumí i bez titulků a bude sdílet plnohodnotný zážitek, je v tomto případě malá. Bez ohledu na bezvadný překlad a interakci projekce si sledování titulkovacího zařízení žádá zvýšené divácké úsilí, a kdo to nezvládá, odchází rozčarován.

Představení *Katynka z Heilbronn* v podání budapeštského Studia K bylo jedním z těch highlights, jaká se nedávají zadarmo. A vlastně je to tak spravedlivé. Historická hra Heinricha von Kleista na téma instinktivní, urputné a sebezničující honby za předurčením je zasazená do fitness universa se třemi běžeckými pásy, přičemž představitelka titulní hrdinky Melitta Pallagi podá úctyhodný sportovní výkon. Fascinující je však především to, že je svatá posedlost stavěna do kontextu posedlosti výkonem typickým pro naši současnou společnost. Metafyzický rozměr se proměňuje na fyzický a posláni na bezcílný únik. Zároveň tu stále existuje archetyp bezbranné dívky se zmateným výrazem Panny orleánské, která ztratila kontakt s Bohem a nezbyvá jí než kmitat jako myš v mlýnku. Otázky zneužívání čistých úmyslů nebo nekalého konkurenčního boje se vyjeví v ostrých konturách a rozpadnou se, vyděsí a pomínou. Ale nekonečná smyčka trvá. Nikdy se neutáhne, nedovolí jí spočinout ani za cenu smrti.

Pokud má archaické téma co říct ke dnešku, stalo se tak právě díky této minimalistické maďarské inscenaci.

Veronika Boušová

K PRAMENI

Z letošního festivalu bych vyzdvihl performanci *K prameni* Jakuba Gottwalda. A to hned z několika důvodů. Podává tak často romantizované téma indiánů (příběhy o nich si všichni pamatujeme od táborových ohňů a z Mayovek) v drsnější a realističtější podobě. Ukazuje původní obyvatele Ameriky jako opuštěné, o kulturu a identitu oloupené, ale i naštvané. Bez velkých politických proklamací tak upozorňuje i na současné hnutí odporu v USA (připomeňme například protesty dakotských Siouxů proti ropovodu v roce 2016).

Další ctností projektu je, že nechává mnoho nevyřčeného, nedoslovuje, neagituje. Spíše ústy jednotlivých aktérů klade otázky nebo upozorňuje. Tím tvůrci ponoukají účastníky (nikoliv pouze diváky!), aby sami pátrali. A také přemýšleli nad svými vlastními zidealizovanými představami o „vznešených divoších“.

Z divadelního hlediska za nejcennější považuji způsob práce. Tvar se neustále vyvíjí, každé představení je jiné, ostřejší. Živě reaguje na účastníky. Tvůrčí tým si vše doslova oddřel, od těžby dřeva, přes stavbu týpí a nazkoušení po divadelní setkání se s diváky. Divadlo se tak vrátilo ke kořenům hereckých trup, které si všechno vyrobily, zařídily a postavily samy. To ostatně odpovídá i duchu komunity, jak ji od původních obyvatel Ameriky nasávalo alternativní divadlo v padesátých a šedesátých letech minulého století.

Je dobré se z tohoto živého divadelního pramene jednou za čas napít a připomenout si, že umění bývá taky fyzická dřina.

Jan Motal

KONEC, NEBO NOVÝ ZAČÁTEK?

Konec festivalu je tu, ale smutnit nemusíš,
za rohem jsou přece prázdniny! Zakrouž-
kuj, co do prázdninového batohu nebo
kufru nepatří.

Kdyby tvoje vysněné prázdniny...

... měly barvu, byla by to barva:

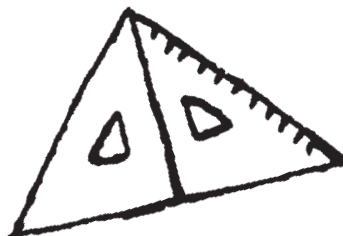
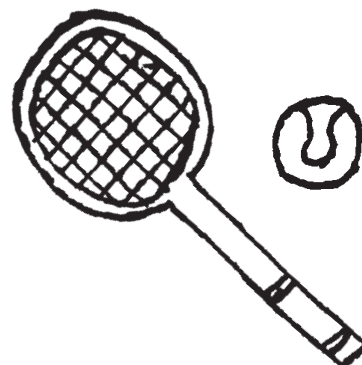
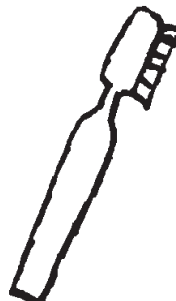
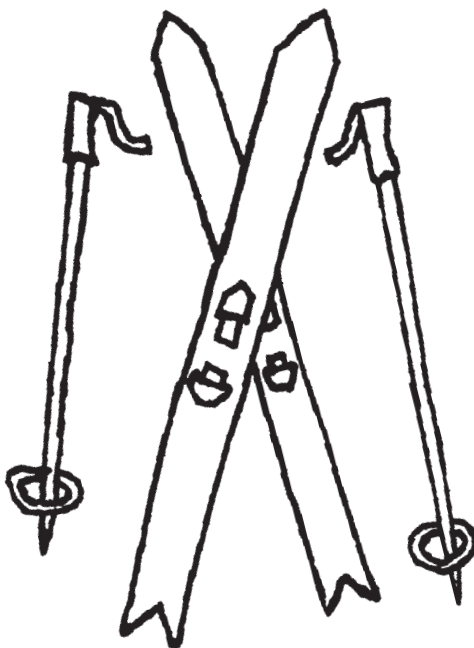
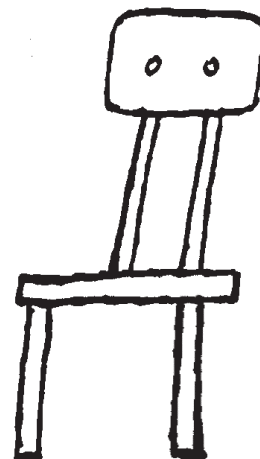
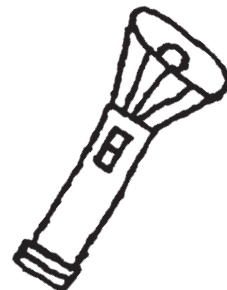
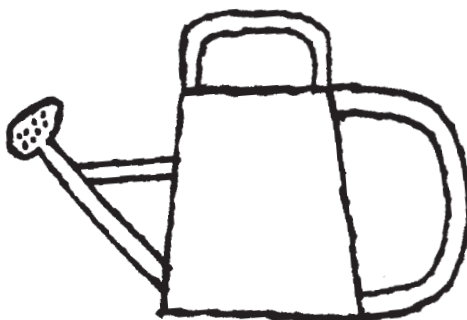
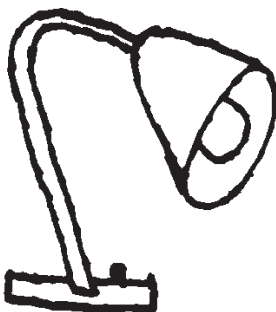
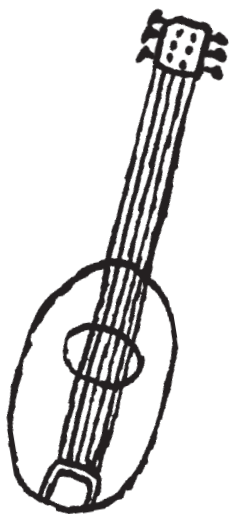
... měly chuť, chutnaly by jako:

... byly zvířetem, byly by určité:

... byly věcí, byla by to:

... byly melodií, zněly by jako:

... byly vůní, voněly by jako:

celý den	žížkovy sady	Bonusová stanice Nextbike	Nextbike	English friendly	věkově neomezeno/no age limit	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
08.00—17.00	Infocentrum Hradec Králové	Vystava - Atmosféra divadelního festivalu	Centrum uměleckých aktivit a Volné sdružení vysokých fotografů	English friendly	věkově neomezeno/no age limit	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
10.00—11.30	Šimkovy sady	K Prameni	Jakub Gottwald a kolektiv		12+	dopravní program/ theatre	100/200 Kč
13.00—22.00	Laboratoř Divadla Drak	Promítání čtyřhlas a filmů z animáčních dílen	Divadlo Drak a MAUR film		rodinné/family friendly	dopravní program/ accompanying program	dobrovolné/voluntary admission
14.00—19.00	Žížkovy sady	Kotěrovo město	Ilona Mach a Dominika Cyprová	nonverbální/nonverbal	věkově neomezeno/no age limit	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
14.00—19.00	Akreditační centrum	Vystava - Kotěra v Salonu republiky	Lukáš Bezvoda a kolektiv	English friendly	věkově neomezeno/no age limit	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
14.00—14.35	Studio Divadla Drak	TRATT(s) / LINE	SoCoM compagny	nonverbální/nonverbal	3+	divadlo/theatre	200 Kč
14.30—15.50	Klub Divadla Drak	Moskva – Daňoje	Daria Gosteva		15+	divadlo/theatre	120 Kč
15.00—15.30	Divadelní šapitó	Šťastné až po smrti	Divadlo LÚZA		6+	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
15.00—15.45	Hlavní scéna Divadla Drak	Mikrosvětý	Jazmina Piktarová, Sabina Bočková	nonverbální/nonverbal	4-8. rodinné/family friendly	divadlo/theatre	150 Kč
15.00—18.30	Žížkovy sady	Aktivní pro děti a rodiče	Salingger	English friendly	rodinné/family friendly	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
15.30—16.15	Letni scéna Klíperova divadla	Kašpárkova dobrodružství	Divadlo Kasperle			divadlo/theatre	zdarma/free admission
16.00—20.00	Malé náměstí	FUNUS	Musaši Entertainment Company	English friendly	rodinné/family friendly	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
16.00—20.00	Malé náměstí	Na záhoně	Musaši Entertainment Company	English friendly	rodinné/family friendly	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
16.00—18.10	Studio Beseda	Mluvíti pravdu	Činoherní studio		15+	divadlo/theatre	390 Kč
16.00—18.00	Open Air stan	Obilce! jako setkání tvarů	Dagmar Mikešová		6+, rodinné/family friendly	dlna/workshop	dobrovolné/voluntary admission
16.00—16.50	Střečový stan před Divadlem Drak	Hm...			rodinné	hudba/music	zdarma/free admission – dárek za vysvědčení
16.00—16.50	Šapitó Žižka	Japonské příběhy	Tomáš Jiráček		6+	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
18.00—19.20	Nové Adalbertinum	Lakomec	Divadelní Klub Jirásek		15+	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
18.00—18.40	Open Air stan	Kristýna Gilarová (Stýnka)	Kristýna Gilarová (Stýnka)			hudba/music	dobrovolné/voluntary admission
18.00—18.35	Studio Divadla Drak	TRATT(s) / LINE	SoCoM compagny		3+	divadlo/theatre	200 Kč
18.30—19.50	Klub Divadla Drak	Moskva — Daňoje	Daria Gosteva		15+	divadlo/theatre	120 Kč
18.30—19.10	Studio Beseda	Kitchen Table - Mluvíti pravdu	Lektorské oddělení Divadla Drak		věkově neomezeno/no age limit	dopravní program/ accompanying program	zdarma/free admission
18.30—19.30	Radnice	Příběhy z celého světa/ Vyprávění na přání	StorytellingCZ		6+	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
19.00—20.40	Hlavní scéna Klíperova divadla	Vykouření	Divadlo Husa na provázku		15+	divadlo/theatre	450/470/490 Kč
19.30—20.30	Plenář u řeky	Putín lyžuje	Divadlo Lišeň	English friendly	12+	divadlo/theatre	200 Kč
20.00—21.20	Divadelní šapitó	Myslivecký balls	Maso křídí		15+	divadlo/theatre	180 Kč
20.30—21.15	Městská hudební síň	ZOMBIE aneb VÁLKA JE ZA PLOTEM	Ochotnický divadelní spolek ROZKOŠ		15+	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
20.40—22.10	Letni scéna Klíperova divadla	Circus Brothers	Circus Brothers			hudba/music	zdarma/free admission
21.00—22.30	Šapitó před Divadlem Drak	Nezlomní	Městská divadla pražská		13+	divadlo/theatre	200 Kč
21.00—22.00	Hudební šapitó	The Valentines	The Valentines			hudba/music	dobrovolné/voluntary admission
21.00—21.20	Jižní terasy	Školní vylet	Václav Bartoš		věkově neomezeno/no age limit	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
21.30—22.30	Radnice	Entropie	Entropie	English friendly	rodinné/family friendly	divadlo/theatre	dobrovolné/voluntary admission
22.00—23.30	Šimkovy sady	K Prameni	Jakub Gottwald a kolektiv		12+	divadlo/theatre	100/200 Kč
22.30—23.30	Hudební šapitó	Aiko	Aiko			hudba/music	dobrovolné/voluntary admission
22.30—00.00	Střečový stan před Divadlem Drak	Hm...	Hm...			hudba/music	dobrovolné/voluntary admission
00.00—01.30	Hudební šapitó	segment	segment			hudba/music	zdarma/free admission